

Julijana Vöröš

Mateja Gaber: Svet, kot iz škatlice vzet.

Pekel: Zavod Volosov hram, 2022

Dr. Mateja Gaber oz. Škrabanova Matejka, po rodu Sobočanka, je lektorica za nemški jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V pričujočih zapisih, ki so nastajali v času pandemije, je najprej strnila svoje spomine na otroštvo v Murski Soboti do konca gimnazijskih let. Nato pa pripoved vodi skozi svoja študijska leta vse do današnjih dni. Poglavja so naslovljena s *Ko izgovorim besedo ...* In res se pod sleherno "besedo" skriva nostalgичen košček njenega odraščanja v prekmurskem mestu. Avtorica svoj rojstni kraj dosledno naslavlja Sobota, tako kot je to običajno med domačini in se izogiblje pridevnika Murska, ki Prekmurcem nemalokrat vzbudi rahlo vsiljen priokus. Zdi se, kot bi se znašli med Proustovimi junaki. Podobno kot je znamenitemu francoskemu pisatelju okus magdalenice na usta polagal lastne, že dolgo pozabljene spomine, tudi Mateji Gaber sleherna izgovorjena beseda iz pozabe prikljiče spomin. Spomin na osebe, ki jih ni več ali so se z leti spremenile, na dogodke, ki se ne bodo več ponovili. Kot zapiše v sklepu, ob vsakem obisku Sobote še vedno išče ljudi, kakršne ima v spominu, dokler se ne zave, da so se ti povsem spremenili, da torej išče nekaj, česar v nekdanji podobi ne bo mogla več zagledati. Zanja pa so še vedno takšni, kot bi jih vzela iz šatulje, na kar nas spomni že zunanja oprema knjige, takoj ko jo vzamemo v roke. Osebe so poimenovane s svojimi pravimi

imeni, tako kot tudi zgradbe; in s tega vidika bo morda branje najprej zanimalo vse tiste, ki Soboto in njene prebivalce dobro poznajo. Kar pa nikakor ni nujno. Sedemdeseta in osemdeseta leta, v katerih je odraščala, so popisana tako, da jih zlahka doživljajo tudi drugi bralci. Je pa celota seveda tudi poklon staršem, sestri, možu, hčerkam in vsem sorodnikom, ki so jo oblikovali na njeni dosedanji življenjski poti. Spomine sklepata dva prijateljska zapisa ter esej dr. Milene Blažič, ki besedilo strokovno analizira z jezikovnega in literarnega vidika. Svoj pogled na prebrano je na zadnji platnici dodal še dr. Matjaž Kmecl.

Odlomek:

Potem pa je prišla na dan Jenöjeva podjetnost, ki je bila že ob rojstvu zapisana v horoskopu. Iz malega soboškega podjetja Ustroj je naredil veliko podjetje Agroservis, to pa je tudi čas, ko je spoznal mlado nadebudno medicinsko sestro, ki je iz Ljubljane prišla v Prekmurje na prakso. V petdesetih letih je bila Sobota na drugem koncu sveta, od Ljubljane oddaljena 10 ur. Toliko je namerič potreboval vlak z lesenimi klopmi, da je opravil pot slabih 200 kilometrov. Danes je potovalni čas občutno krajši, a še vedno se zdi, da je Sobota nekje na obrobju in da živi neko svoje življenje, ki se ga prestolnica komaj dotakne. Po Soboti pride Lendava, še malo Madžarske, nato pa že Moskva. Ni čisto tako, a zagotovo se je tako zdelo mami, ko je prvič prispela v Prekmurje. A zgodba o mami je druga zgodba, tista, ko izgovorim besedo mama.

(str. 42)

